

*Самойленко Олексій Олександрович,
кандидат педагогічних наук, старший
викладач кафедри філософії і освіти
дорослих ЦППО ДВНЗ «Університет
менеджменту освіти» НАПН України
(м. Київ)*

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

***Анотація.** У статті розглянуто проблему використання хмарних технологій у системі формальної та неформальної післядипломної освіти педагогічних працівників. Проаналізовано останні дослідження та публікації з цього напрямку. Висвітлені розробки Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України з вдосконалення професійного розвитку педагогічних працівників. Виокремлено завдання андрагогічного супроводу педагогічних працівників в процесі їх професійного розвитку, створеному на основі віртуального кластерного наукового співтовариства андрагогів (Віртуальної кафедри андрагогіки).*

***Ключові слова:** хмарні технології, віртуальна кафедра андрагогіки, неперервна післядипломна педагогічна освіта, професійний розвиток.*

***Annotation.** The problem of using cloud technologies in the system of formal and informal postgraduate pedagogical education of pedagogical workers is considered in the article. Recent researches and publications in this direction have been analyzed. Researches of the Central Institute of Postgraduate Pedagogical Education at the University of Educational Management of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine for the improvement of the professional development of pedagogical workers are highlighted. The task of andragogical accompaniment of pedagogical workers in the process of their professional*

development, created on the basis of the virtual cluster of scientific community of andragogues (Virtual department of andragogy) is singled out.

Key words: *cloud technologies, virtual department, formal and informal postgraduate education, professional development.*

Постановка проблеми. Післядипломна педагогічна освіта сьогодні є ланкою неперервної освіти і спрямована, зокрема, на забезпечення професійного розвитку освітян. Більше того, інтенсивні процеси реформування та модернізації вітчизняної системи освіти, актуалізують проблему професійного розвитку саме педагогічних працівників. У нових умовах практика освітньої діяльності суттєво змінює завдання педагога. Так, сучасний педагогічний працівник набуває нових характеристик – компетентний педагог і творець прогресивних змін в системі освіти, власному професійному розвитку і професійної кар’єри.

Наразі складність ситуації полягає в тому, що частина педагогічних працівників недостатньо усвідомлює зміни, що відбуваються в освіті та не готова до системного розв’язання нових освітніх завдань. При цьому, слід зазначити, що комфортне самовідчуття педагогічного працівника як суб’єкта неперервної освіти і саморозвитку, валентність від власної освітньої діяльності можливе за умов андрагогічного супроводу їх професійного розвитку та створення відкритого освітнього середовища. Вирішення цієї проблеми обумовлює пошук нових форм і технологій навчання дорослих, адекватним вимогам часу.

Актуалізація означеної проблеми зумовлена тим, що професійний розвиток педагогічних працівників в системі формальної та неформальної післядипломної освіти повинен здійснюватися на основі сучасних, ефективних технологій навчання. Перспективними у цьому сенсі ми вважаємо саме хмарні технології. На наш погляд, саме хмарні технології цілком дозволяють втілити основні положення Концепції Нової української школи, принципи демократизму, людиноцентризму та особистісного діалогу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. До питань теорії і практики використання хмарних технологій в освітньому процесі зверталися такі вчені, як В. Биков, О.М. Самойленко, В. Кухаренко, М. Кадемія, В. Олійник та ін. Проблеми реформування та розвитку післядипломної педагогічної освіти знайшли відображення в дослідженнях А. Нікуліна, В. Олійника, Т. Сорочан та ін. Дидактичні аспекти післядипломної педагогічної освіти висвітлюються у працях В. Буренко, В. Сидоренко, М. Скрипник та ін. Проблемам вирішення завдань професійного розвитку у системі освіти дорослих приділяли увагу такі дослідники як Л. Пуховська, Н. Клокар, В. Сидоренко, М. Скрипник та ін.

Незважаючи на значну увагу дослідників, яка останнім часом приділяється хмарним технологіям, його дидактичні аспекти та можливості використання в системі неперервної післядипломної педагогічної освіти залишаються недостатньо висвітленими.

Мета статті полягає у розкритті хмарних технологій як прогресивних технологій професійного розвитку педагогічних працівників.

Виклад основного матеріалу дослідження. У зв'язку із зростанням ролі хмарних технологій у забезпеченні інноваційних процесів у системі формальної та неформальної післядипломної освіти активізуються дослідження змістової діяльності сучасного педагога, пошук шляхів використання новітніх методик і технологій навчання дорослих, що сприятиме їх професійному розвитку в сучасних умовах.

Важливим, на нашу думку, є твердження, що професійний розвиток є основою педагогічної майстерності. Оскільки, саме «спрямованість і професійні знання становлять той кістяк високого професіоналізму в діяльності, який забезпечує цілісність системи, що самоорганізується» [4; 6]. У своїх дослідженнях Л. Пуховська визначає «професійний розвиток» як розвиток людини в її професійній ролі [5]. Т. Сорочан у світлі сучасних наукових уявлень теж розглядає професійний розвиток як процес опанування педагогами нових знань, умінь, методик, технологій у сфері професійної

діяльності на основі культурних, гуманістичних та демократичних цінностей, набуття нових компетентностей, що характеризується позитивною динамікою показників професіоналізму особистості та діяльності [8].

Погоджуємося із думкою М. Скрипник з приводу того, що для професійного розвитку педагогічних працівників сьогодні необхідно забезпечити зміст і технології післядипломної педагогічної освіти сучасними методиками психолого-педагогічної підготовки [7]. Так, педагогічному працівнику, насамперед, потрібен андрагог-фасилітатор, який сприятиме його професійному зростанню та розвитку.

Думка В. Кременя спонукає до розуміння, що інформаційно-комунікаційні технології не лише полегшують доступ до інформації і відкривають можливість варіативності, індивідуалізації та диференціації освітньої діяльності, але й продукують можливість нової організації взаємодії педагогічного працівника з андрагогом-фасилітатором, будують освітню систему таким чином, щоб педагогічний працівник був активним і рівноправним учасником освітньої діяльності в системі неперервної післядипломної освіти [3].

Ми вживаємо хмарні технології в аспекті саме інформаційних технологій. На думку, В. Ю. Бикова, в основі інформаційно-комунікаційних технологій навчання лежить уявлення про «комп'ютерно орієнтовану складову педагогічної технології як формалізованої моделі певного компоненту змісту навчання і методики його подання у навчальному процесі, що представлена у цьому процесі педагогічними програмними засобами і передбачає використання комп'ютера, комп'ютерно орієнтованих засобів навчання і комп'ютерних комунікаційних мереж для розв'язування дидактичних завдань або їх фрагментів» [1, 141].

Хмарні технології / *cloud technologies* (англ. cloud – хмара, метафорична назва Інтернету; *technologies* – технології) визначаємо як технології, що передбачають динамічно масштабований вільний спосіб доступу до

зовнішніх обчислювальних інформаційних ресурсів у вигляді сервісів, що надають за допомогою мережі Інтернет [9, 207].

Важливим є положення, сформульоване на основі узагальнення досліджень О. Зернецької, що саме хмарні технології сприяють більш ефективній організації доступу до спільних ресурсів завдяки появі та розвитку технологій серверної віртуалізації. Під віртуалізацією дослідниця розуміє абстрагування від фізичних ресурсів [2]. Сфера освітніх хмарних технологій постійно розширюється, надаючи педагогічних працівникам та андрагогам-фасилітаторам інструменти, поєднуючи які, кожен з учасників неперервного освітнього процесу власноруч створити віртуальне навчальне середовище.

Зазначимо, що хмарні технології сприяють органічному поєднанню інформаційно-комунікаційних, особистісно орієнтованих технологій, з методами творчої та пошукової діяльності. Одним з нових напрямів використання хмарних технологій в системі формальної та неформальної післядипломної педагогічної освіти є створення віртуального кластерного наукового співтовариства андрагогів.

Хмарна інфраструктура сприяє органічному поєднанню інформаційно-комунікаційних, особистісно орієнтованих технологій, з методами творчої та пошукової діяльності. Одним з нових напрямів використання хмарних технологій в системі формальної та неформальної післядипломної педагогічної освіти є створення віртуального кластерного наукового співтовариства андрагогів.

У межах науково-дослідної роботи кафедри філософії і освіти дорослих «Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології» (державний реєстраційний номер 0117U002380) на базі Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України у 2017 році було офіційно відкрито Віртуальну кафедру андрагогіки (рис.1). До Віртуальної кафедри андрагогіки можна перейти за посиланням: <https://ppo.mk.ua/>).

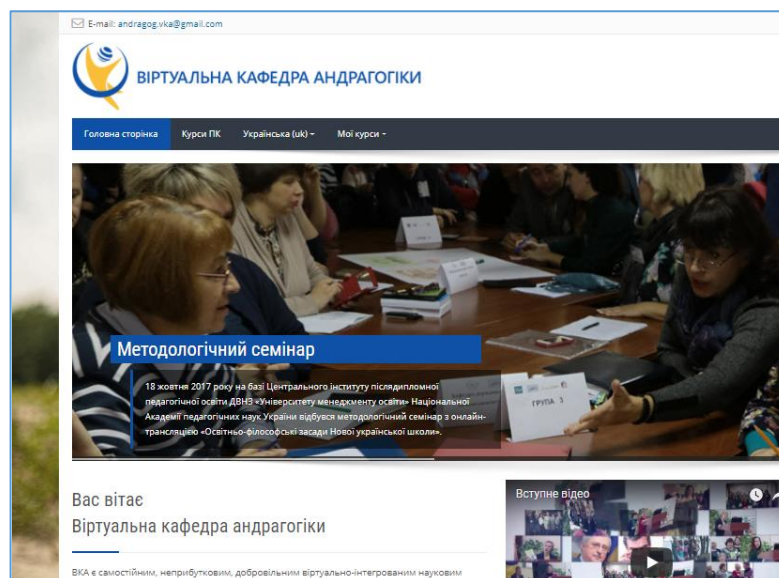

Рис. 1 – Інтерфейс стартової сторінки Віртуальної кафедри андрагогіки.
Скріншот з екрана комп'ютера

Віртуальна кафедра андрагогіки є самостійним, неприбутковим, добровільним віртуально-інтегрованим науковим співтовариством фахівців у галузі освіти дорослих, вітчизняних та іноземних педагогів-андрагогів, творчих, соціально-активних фахівців міжпредметної й трансдисциплінарної сфери, що створюється для проведення наукової, науково-методичної та організаційної діяльності з розроблення та впровадження нових методик, технологій професійної діяльності андрагога формальної і неформальної післядипломної освіти, що ґрунтуються на ідеях фасилітативної андрагогіки та європейському досвіді, спільної реалізації результатів наукових досліджень, участі та проведення науково-практичних заходів різних рівнів, передачі знань і досвіду.

Основною метою діяльності Віртуальної кафедри андрагогіки було визначено створення віртуального кластерного наукового співтовариства андрагогів для впровадження в практику формальної і неформальної післядипломної освіти новітніх методик і технологій навчання дорослих, підготовки висококваліфікованих фахівців для системи освіти дорослих, а також впровадження результатів досліджень у практичну діяльність інституцій післядипломної педагогічної освіти.

Крім того, були визначені предметні рубрики Віртуальної кафедри андрагогіки, що сприятимуть професійному розвитку педагогічних працівників, серед них:

- Web-клуб андрагогів: комунікація, розвиток, успіх (модератор – директор Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти, професор Т. Сорочан);

- професійний розвиток педагога Нової української школи» (модератори – завідувач кафедри філософії і освіти дорослих В. Сидоренко, доцент кафедри О. Просіна, старший викладач кафедри Т. Кравчинська, аспірант Ю. Махновець);

- цифровий сторітеллінг в освіті дорослих (модератор – професор кафедри філософії і освіти дорослих Л. Панченко);

- психологія андрагогіки (модератор – доцент кафедри філософії і освіти дорослих Я. Швень);

- креативні практики (модератор – доцент кафедри філософії і освіти дорослих М. Ілляхова);

- освітні тренди (модератор – доцент кафедри філософії і освіти дорослих А. Єрмоленко);

- електронна бібліотека андрагога (модератор – доцент кафедри філософії і освіти дорослих В. Левченко);

- медіаосвітня студія (модератор – аспірант А. Пономаревський)

(рис. 2).

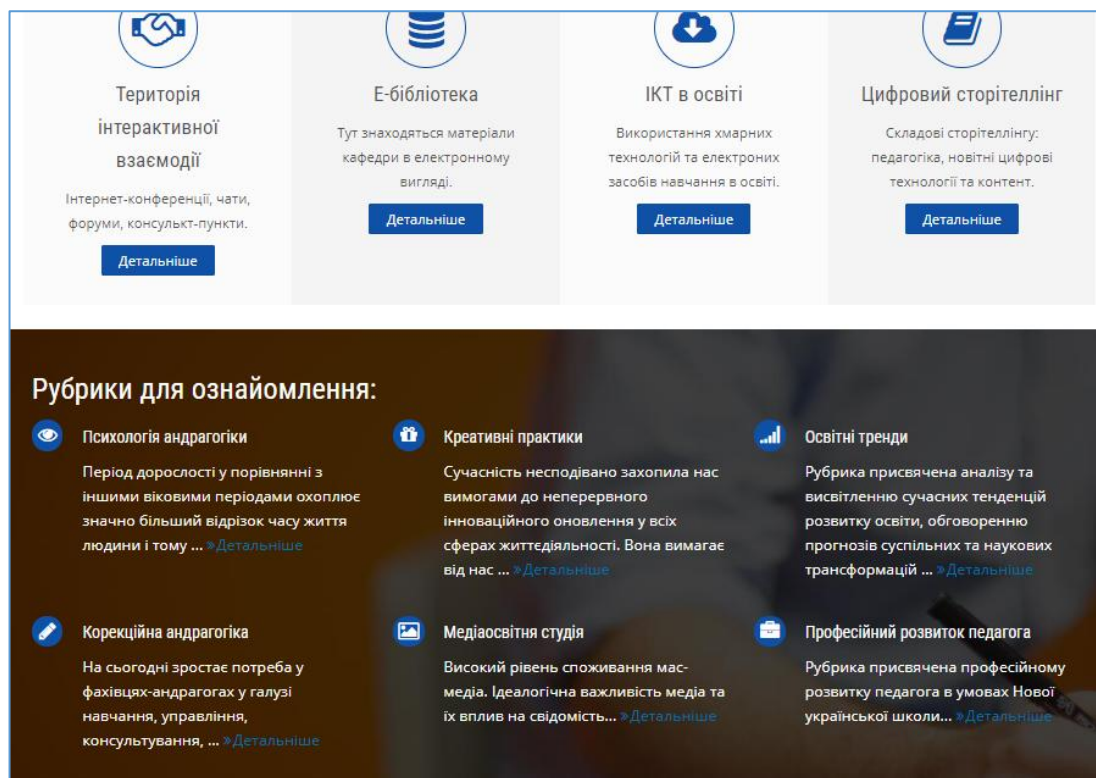

Рис. 2 – Інтерфейс Віртуальної кафедри андрагогіки (предметні рубрики). Скріншот з екрана комп'ютера

Крім того, Віртуальна кафедра андрагогіки передбачає використання внутрішньоорганізаційних, змішаних та міжорганізаційних форм організації роботи:

- тренінги, круглі столи, семінари, Інтерне-конференції, банк знань;
- вебінари, чати, відеомости, відеоконференції;
- on-line студії, веб-лабораторії, web-колегіуми, педагогічні web-квести, веб-екскурсії тощо.

Підкреслимо, що створена Віртуальна кафедра андрагогіки забезпечує відкритий доступ до наукових досліджень, здійснених у межах означеного наукового співтовариства, передбачаючи:

- використання мережі дистанційного зв'язку;
- послідовне формування освітнього віртуального співтовариства фахівців сфери андрагогіки;
- маркетинг знань і дистанційних освітніх послуг;

- захист спільного використання інтелектуальної власності членів ВКА;
- інтеграцію розгалужених освітніх андрагогічних практик до цілісної, когерентної системи неперервної освіти дорослих.

Висновки. Розглянуті структура та зміст Віртуальної кафедри андрагогіки дає чітке уявлення щодо можливостей та перспектив її використання для професійного розвитку педагогічних працівників в умовах реформування вітчизняної системи освіти. У подальшому планується продовжити роботу з організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників шляхом їх включення в хмарну інфраструктуру Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України – Віртуальну кафедру андрагогіки з метою сприяння їх професійному зростанню.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В. Ю. Биков. –К. : Атіка, 2008. – 684 с.
2. Зернецька О. Новий виток конкурентної боротьби в Інтернеті: Cloud computing. [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://soskin.info/ea/2011/9-10/201126.html>
3. Кремень В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті і формування інформаційного суспільства / В. Кремень // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2006. – № 6. – С. 4–8.
4. Педагогічна майстерність : підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; за ред.. І.А. Зязюна. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: СПД Богданова А.М., 2008. – 376 с.
5. Пуховська Л. Теоретичні засади професійного розвитку педагогів : рух до концептуальної карти / Л. Пуховська // Порівняльна професійна педагогіка: – 2011. – № 1. – С. 97–107.

6. Сидоренко В. В. Розвиток професійної компетентності сучасного педагога в умовах відкритої освіти: кластерний аналіз // Професійна компетентність педагога в умовах оновленого змісту освіти та вимог ринку праці: III регіональна науково-практична конференція. – Вінниця: Вінницька міська друкарня, 2017. – С. 8-17.

7. Скрипник М. І. Професійний розвиток науково-педагогічних працівників у післядипломній освіті: концептуалізація проблеми [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/707072/1/pdf>

8. Сорочан Т. М. Наступність професійного розвитку вчителів у системі університетської та післядипломної освіти / Т. М. Сорочан // Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. – 2011. – № 20 (231). – ч. 2. – С. 274–284.

9. Tempus Project «COMPETENCE – Matching competences in higher education and economy: From competence catalogue to strategy and curriculum development» funded by the European Commission [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.link-competences.org/>